

Christoph Schultz Gerhard Gülich

Disputatio Philosophica De Existentia Dei Quatenus Lumine Naturae Cognoscitur

[Rostochii]: Richelius, 1657

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730548309>

Druck Freier Zugang

R. u. phil 7657
Christoph Schulz
Bernard v. Süllich

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
DE
EXISTENTIA DEI.

QUATENUS
LUMINE NATURÆ
COGNOSCITUR,

QUAM
DEO OPTIMO MAXIMO AUSPICE
CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSO-
PHORUM ORDINE

IN UNIVERSITATE ROSTOCHIENSI
PRÆSES

M. CHRISTOPHORUS Schulz/
REGIOMONT. BORUSS.

ET
RESPONDENS

GERHARDUS von Göllich/
OSNABRUG. WESTPHAL.

PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI
SISTUNT

IN ACROATERIO MAJORI
HORA VIII. MAT.
DIE IV. KALEND. DECEMB.

EX OFFICINA RICHELIANA,

ANNO MDCLXXVII.

Handwritten marks in the top left corner, possibly initials or a signature.

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

EXSTINVA DEL

JHOVAH JUVA.

Thesis 1.

Qvod quidam, non saltem è turbâ gentium sed & ex communione Christianorum inveniuntur, qui cognitionem de Deo, quam Ipse DEUS Clementissimus toti humano generi implantavit, negent, & pertinaciter defendant, nemo sanæ mentis, & quem Spiritus Dei agit, mirari satis poterit. Nam præter Conscientiam (quæ aliàs satis DEUM esse nos persuadet) habemus expressa Scripturæ loca, utpote *Rom. 1.* Ubi gentes dicuntur inexcusabiles, quòd DEUM, quem existere aliàs probè noverunt, non ut decuit celebrarint. Habemus loca *Ephes. 4. Coloss. 3. &c.* quæ potissimum de reliquiis imaginis Divinæ agunt. *De his omnibus vi. Venerandos Dnm. Præceptores meos, Excell. Dn. D. Dorfb. in Theol. Zsch. part. 2. Diss. 6. Rev. admod. D. Calov. Syst. Theol. Tom. 2. c. 4. & alios.* Hæc loca instar Canonis & primi principii Christiano esse debent, ad quæ nihil planè excipere licet. Sed tantum abest, ut non excipiant nonnulli, ut potius verba Spiritus S. evertere, & in suam (malam) partem interpretari, omnes nervos intendant.

2. Nec nos omnimòdam & perfectam naturæ nostræ adscribimus de DEO Scientiam; sed dicimus potius cum *B. Chemn. part. 1. L. C. L. 1. c. 1. Notitia de DEO naturalis, verè loquendo, aut nulla, aut imperfecta, aut languida est.* Nulla est notitia nostra naturalis, si Gratiòsam & Supernaturalem illam spectas notitiam, quæ de gratuità peccatorum remissione nos certos reddit, hanc ignorat planè natura nostra. Imperfecta est ea, si parvos istos

post lapsum relictae sapientiae igniculos paulò altiùs ruminaris. Langvida deniq; est, si cogitas, qvantis erroribus illa notitia sit permixta, ut animus maximis hautrarò langvoribus torqveatur, & hæsitare incipitat.

3. Atqve sic non omni modo absoluta est illa notitia, est tamen qvædam qvæ multum ad notitiam Dei supernaturalem facit, qvòd inter alios confirmat. *Clem. Alex. lib. 6. Strom. Naturalis DEI notitia est Scala quædam Christianæ Philosophiæ. Et Tertull. lib. de resur. carnis, Præmisit DEUS, inq; naturam Magistræ, submissurus & Prophetiam; quo faciliùs credas Prophetiæ, discipulus Naturæ.* Ut autem ad propositum nostrum propius accedamus, sciendum, nos hîc non Universam DEI cognitionem naturalem proposituros, totamq; ejus essentiam secundum attributa examinaturos; sed commorabimur saltem in enodandâ unicâ hâc Controversiâ: *An DEUS prout existit, ex lumine Naturæ probari possit.*

4. Ut eò feliciùs in totâ tractatione progrediamur, non inconsultum foret, si terminos primùm hujus qvæstionis notemus. DEI vocabulùm hîc non præcisè observatur, ac si omnes gentes habeant hoc ex naturâ, existere aliquod Ens, qvòd Deus dicatur; non enim hæc ipsâ vox naturam Numinis æterni absolvit, sed permodum inadæqvatum & imperfectum essentiam Divinam repræsentat, qvòd videre est ex Etymologiâ hujus vocis, qvam varii variè adducunt; vel à *Δε* Timor, qvòd DEO præ omnibus Reverentia & Majestas competat: vel à Dando, dat enim DEUS omnia bona generi humano, imò omnem Creaturam conservat: vel ab antiquo *Ἰεω* pono, qvòd DEUS sit positor & exstructor universi. Sed nos urgemus potius rem sub voce contentam, & dicimus cum *Mendoza Disp. 20. Met. f. 1. Francisco Svar. Disp. Met. 29. f. 2 & Dn. D. Klotzio, qui ex prioribus desumpsit. Disp. Pnev. 3. thes. 11.* Per vocem DEI intelligi hîc *Naturam intellectualem omnium optimam; quæ independens sit ab omnibus, ab ipsâ verò dependant omnia, quæ improducta, ipsa verò produxerit omnia, indeq; sit Ens Nobilissimum & Æternum.*

5. Vocabulùm dein EXISTENTIÆ in DEO hîc non prædicatur, ac si Existentiâ ab Essentiâ Ejus differat; sed, qvia DEUS nullam admittit in se compositionem, imò ipse intimè est Ens actu.

actu (DEUS non est Ens potestate; hoc enim apprehenditur cum dependentiâ ad causam ad minimum Efficientem, teste Scheibl. l. 1. Met. c. 15. tit. 3.) ideoq; utrumq; vocabulum actualem quandam entitatem exprimit, & in DEO pro eodem habetur. Conf. Excell. Dn. D. Calov. Syst. Theol. Tom. 2. c. 4. pag. 221. seq. Rev. adm. D. Friedlieb. Medull. Theol. in loco de DEO quest. 37. Thom. p. 1. summ. a. 3. q. 3. M. Strauch. Disp. Pnevm. 7. qu. 3.

6. NATURÆ vocabulum non sumitur hic *strictè*, quatenus excludit etiam cognitionem DE I acqvisitam; sed *proprie*, quatenus contradistinguitur Arti, & involvit notitias tam innatas quam acqvisitas. Ex hac Naturâ probatur DEI Existentia, non saltem *moraliter* & argumentis probabilibus, ut *Cameracensis* & alii, de quibus vid. Tann. disp. 2. qu. 1. dub. 3. censent; sed evidenter & argumentis apodicticis, quæ suo loco dein manifeste satis proponemus.

7. Ex his jam in antecessum ponderatis, porro, iis, quæ in Controversiam nostram veniunt, remotis, verum Quæstionis *νενομυμενον* proponemus. Videlicet I. Non disquiritur hic, an cognitio illa de DEI Existentiâ omnibus modis sit absoluta & perfecta; sed de eò tantum nobis sermo est, annon quædam, certa tamen & evidens cognitio de Numine Divino naturalis dari possit. II. Non etiam hic asserere fert animus, DEUM quâ unitatem Essentiæ & quâ Personarum Trinitatem naturâ probari posse; sed DEUM quâ Essentiam Divinam absolute spectatam. III. Non loquimur hic de ignorantia præva dispositionis, quâ quis DEUM ignorat partim malitiosâ negatione oris contra conscientiam, partim flagitiosâ negatione operis contra professionem oris, &c. vid. Gisb. Voetius Disp. select. de Atheism. p. 118. 119. ubi de Atheorum diversitate prolixè disputat. Sed puræ Negationis, quâ quis DEUM & Conscientiâ ipsâ ignorat. Seu ut alii dicunt non loquimur de ignorantia affectata sed simplici. Hinc IV. Non loquimur de ignorantia quoad cæcitatem ignorantis; sed quoad obscuritatem ignorati. V. Deniq; Non quæritur de Existentiâ DEI, an ea ex uno aliquo argumento apodicticè demonstrari possit; sed an non simpliciter ex natura argumentis potissimis conjunctim sumtis Existentiâ DEI probari possit, ut de Eadem certi esse possimus.

8. Opiniones circa hanc quæstionem in tres potissimum ordines dividi possunt: Alii peccant in excessu, confirmantq; hoc Summum DEI mysterium de Trinitate Personarum ex lumine naturæ probari posse. Ex quorum farina etiam est *Keckermannus l. 1. Syst. Theol. c. 3. Philippus Morneau lib. de Verit. Relig. c. 5.* prolixè probat argumentis ex natura desumptis Trinitatem, & *cap. 6.* confirmat hoc Philosophorum antiquissimorum autoritate, *vid. etiam Dn. Danhaw. Hodof. Phænom. 3.* qui plures allegat. Sed hosce jam mittimus ad Theologiam, qui prolixè, quantum opus est refutati sunt à Theologis nostris *B. Gerhard. in Exeges. D. Meisner. Phil. sob. part. 1. s. 4. c. 10. q. 2. & aliis Conf. Thom. p. 1. sum. q. 32. a. 1.* Alii in defectu peccantes ex ratione Existentiæ DEI vix probari posse autumant, quorum rationes infra audiemus. Alii Regiam tenere viam, & neque nimium tribuunt rationi, ac si ea perfectè DEUM, etiam quâ actus, quos circa voluntatem suam gratiosam exercet, cognoscat, neque omnem omninò tollunt cognitionem naturalem; quasi verò etiam generales DEI actiones homini naturâ non essent cognitæ. Cum quibus & nos facimus, ut, dum in medio versamur, eò facilius Scyllam Charibdimq; vitare possimus.

9. Variis hanc Thesin confirmandi modis Autores utuntur, qui tamen seipsâ conveniunt. *Alstedius Encyclop. Tom. 2. p. 1. c. 2.* Existentiæ DEI probari debere autumat quadruplici modo, 1. *Ex Principiis insitis & Conscientiæ.* 2. *ab Universalis omnium gentium consensu.* 3. *Rationibus subtilioribus.* 4. *Popularibus.* *Polanus adducit modos sedecim, quibus DEUM esse probare conatur in Theol. Synt. l. 2. c. 4. Armandus de bello visu Tract. 3 de cogn. DEI. p. m. 550. seq. triplicem modum DEUM per Creaturas cognoscendi proponit 1. per viam Causalitatis. 2. Per viam eminentiæ. 3. Per viam remotionis. Scholastici & Ethnici Philosophi, test. Jac. Mart. l. 2. Metaph. Exerc. 4. lib. 1.* Tripliciter Existentiæ DEI probant: argumento Logico, Metaphico & Physico. *Philipp. Morn. l. de Verit. Rel. cap. 1.* multa & non contemnenda argumenta collegit. *Hugo Grotius l. 1. de Verit. Rel. duplici Via incedit 1. argumenta deducendo à Creatione omnium rerum. 2. ab omnium gentium consensu. Dn. D. Kloz. urget imprimis hanc quæstionem quinque modis. 1. ab Universalis*
hujus

hujus constitutione, 2. à conservatione & ordinatione Ejusdem, 3. à miraculis apud Ethnicos patris. 4. ab absurdo Metaphysico. 5. à consensu omnium gentium. &c. Nobis hâc vice placet argumenta in tres ordines dispecere, utpote I. in Argumenta, quæ petuntur ex Natura. II. Ex Creatura. III. ex omnium gentium *Consensu*. Nec omnia conglomerabimus, sed paucissima & potissima.

10. Probamus itaque I. Quidquid suâ sponte in capacibus & naturâ destinatis subjectis provenit, illud est Naturale. Atque Existentiæ DEI cognitio suâ sponte &c. provenit, E. est Naturalis. Major firmissima est, & patet ex definitione Naturalis. *Naturale enim est, quod esse suum habet in naturâ & à naturâ. test. Philosopho l. 4. Metaph. c. 2.* Et a Natura sunt, non saltem ea, quæ eadem cum eo, quod naturam in se habet, primordia obtinent, ut vita in homine; sed etiam ea, quæ successu temporis sese exerunt in subjectis. Quis enim negabit, Dentes, barbam &c. esse naturalia hominis, nec tamen cum ipsa hominis essentia, sed successive demum prodeunt? Argumentor itaque ab absurdo. Quicquid cum eo, quod in se naturam habet, non simul etiam suum esse accipit, illud non est naturale. Sed ridere, loqui, ambulare &c. non simul suum esse accipit. E. non sunt naturalia. Absurda Conclusio. E. aut Minor, aut Major. Non Minor, ad oculum enim demonstrari poterit. E. Major. Si Major, ejus contradictoria vera erit, quæ nostra est in precedenti argumento. Minor patet inde, quod adulti sana mente præditi, etiam gentiles, qui revelatam & gratiosam de Deo notitiam non habuere, tamen persvasi fuerint, esse mentem aliquam independentem, æternam, improductam & omnium naturalium Creatricem; quorum exempla in tertia probationis classe subjungemus.

11. II. Probamus; Quod, cum natura ab infinito abhorreat, ob causas imprimis subordinatas, deveniendum tandem sit ad causam aliquam primam, *vid. Franc. Suarez. Tom. 2. Metaph. Diss. 29. sect. 2. n. 26.* quam rationem nostram facimus. Datâ jam causa primâ, dabitur Ens improductum. E. independens. E. æternum. E. omnium rerum Creatorem, & hoc ipsum non nisi DEUS est. Excipiunt nonnulli, per hoc ipsum argumentum non nisi primam

nam Caussam demonstrari, verum non controverti de hoc; posse enim vel cœlum vel corpus aliud vicem caussæ primæ sustinere; sed controverti, an illa caussa prima sit DEUS, quod neutiquam inde probari possit. Verum rem putò claram esse, si terminum *Caussa prima* benè examinemus. Est enim Caussa prima nihil aliud, quàm Caussa independens, seu quæ habet vim agendi independentem. *Conf. Suarez Tom. 1. Disp. 17. s. 1. n. 20. & Scheibl. lib. 1. Met. c. 22. tit. 11.* Ex independentia fluit improductio, seu ut accuratius loquamur, improductionem & independentiam involvit simul Caussa prima. Si enim est prima, non habebit caussam aliam seipsâ priorem, atque sic, cum nihil seipsum producere possit, improducta manet. Quod autem improductum est, est quoque æternum; æternitas enim cognoscitur ex improductione seu interminabilitate, quæ nobis sunt æquipollentia. Ex Caussa primâ fluit tandem etiam creatio seu dependentia omnium rerum, quæ vel ut effectus nudi, vel etiam ut caussa subordinatæ spectantur. Inde jam evidenter colligitur. Omne Ens improductum, æternum, independens, rerum omnium Creator est Caussa prima. Deus est tale Ens, patet hoc ex th. 4. E. est Caussa prima.

12. III. Probamus, quòd homines de bonis factis gaudent, & eorum animus tum tranquillus sit; contra verò, si mali quid comiserunt, ingentes in conscientiâ sentiant stimulos & cruciatus, *vid. de Caligula, que habet Sueton. in Calig. c. 51.* Vnde illud oritur? nisi quòd Naturâ metuant Numen aliquod superius, quòd peccata puniat, & qui virtutem sectantur præmiis afficiat. Hinc *Seneca lib. 4. de Benef. c. 4. Quis est autem tam miser, tam neglectus, & tam duro fato, & in penam genitus, ut non tantam Deorum munificentiam senserit?* Plura si quis appetit ex natura deprompta argumenta, adeat *Thom. sum. p. 1. q. 2. ar. 3. Scot. lib. 8. Met. q. 6 & in primis Jac. Mart. l. 2. Exere. 4. Metaph. the. 11.* Qui variorum autorum argumenta collegit. item *Jacob. Wecker. de Secret. lib. 1. c. 14.*

13. Aggredimur argumenta ex libro Creaturæ producta, & quidem primò aspiciamus Universi hujus fabricam. Universum hoc aut est productum aut improductum, tertium non datur; sive illa productio fiat per generationem vel per creationem, nobis perinde

perinde hic erit. Sed non est improductum, quia vel in mundo continetur materiatum vel immateriatum, nec hic tertium vi Contradictionis datur. Non autem materiatum est improductum, quia imperfectum est; jam vero imperfecta improducta esse non posse, satis constat. Nec immateriatum, quod sunt intelligentia, probamus sequenti Syllogismo. Unicum est improductum, non plura. Alias plura essent independentia, plura aeterna, plura aequè perfecta, quod fieri non potest. Sed plures dantur intelligentia. E. non sunt improducta. Si ergo & materiatum & immateriatum in hoc Universo productum est, dabitur aliud quoddam Ens, quod improductum est, atque hoc Ens improductum non nisi illa Prima Causa est, de qua *Th. II.* actum fuit, quae non nisi DEUS est. E. constat & ex hoc argumento DEUM esse.

14. Dein, si nobilissimam praereliquis Creaturam hominem contemplamur, non saltem corpus ipsius, quod membrorum & articulorum juncturam arctissimam, & quod mirandum, artificiosissimè coheret: Sed inprimis animam ejus, utpote, cui non tantum immortalitas donata est, sed quae singulari aliquo ornamento, ratione nimirum praedita est, ut ex inde Creatoris summam perfectionem cognoscamus. Si enim tantam in Creatura invenimus perfectionem, tantam omnium rerum harmoniam & pulchritudinem, quanta adhuc erit illa, quae in ipso productore est. Effectum enim suo nunquam est deterior causa. E. erit Ens aliquod perfectum, optimum & nobilissimum. Quid a. melius quid perfectius quid nobilius existere potest Causa prima DEO scilicet?

15. Addo & hoc quod à *Scheib. Dn. Kloz. Molino & Aliis* vulgo addi solet à gubernatione & Conservatione hujus mundi. Impossibile est mirabilem istam hujus mundi gubernationem ab ullà alià, quam à prima Causa, quae DEUS est dependere. Vides ibi singulari ordinatione ignem non descendere, terram verò non ascendere; habes frigidum & calidum, siccum & humidum; & quamvis haec maximè sibi sint opposita, nihilominus ea ita disposita invenis, ut nihil exorbitetur aut mutetur. Quod sanè non hominis aut ullius alterius, sed solius DEI ut sapientissimae mentis directione fieri, quis non intelligit? Plura vid. *ap. Jac. Mart. dd. Eiss.*

B

dd. Eiss.

Al. Eist. diff. XII. Philos. c. 2. Morn. de verite Rel. c. 1. Molin. de cognit.
Dei. Lomb. l. 1. sent. diff. 3. c. 1. Thom. sum. p. 1. q. 45. A. 7.

16. Concludimus nostram ἱερωῶς confirmationem, Gentium omnium Συμφωνίᾳ. Sic inquit Cæro l. 1. Tusc. Nulla gens tam barbaram, quæ non fateatur esse aliquem Deum, adeo quidem, ut homines falsum Deum habere malint, quam nullum omnino: tam alse nimirum sensus divinitatis insedit cordibus nostris. Idem l. 2. de leg. n. 15 sit igitur hoc jam à Principio persuasum civibus, Dominos esse omnium rerum ac Moderatores Deos &c. conf. quæ habet passim in libris de Nat. Deorum. Aristot. l. 1. de Cælo t. 2. Πάντες ἀθρώποι καὶ θεῶν ἔχουσιν ἴσα ὀληψιν. Plautus Com. Capt. Act. 2. Sc. 2. Est profecto Deus, qui, quæ nos gerimus, audit & videt. Homerus Cæss. l. 13.

Ζεὺς (Φέας τίς αὐτὸ ἰκετήσι & ὅτε καὶ ἄλλοις

ἀθρώποις ἐφορεῖς καὶ τήντοι αὐτίς ἀμέριπτο

Jamblicus de myst. Egypt. c. 1. inter alia hæc dicit: Ante omnem rationis usum inest naturaliter insita Deorum notio. vid. Sen. Epist. 118. & 79. Valerius Max. l. 1. c. 1. tot. & alios.

17. Adversus has nostras adductas Rationes, cum nullius sint pretii, quæ excipiunt, relinqvimus potius publicæ collationi. Ponderabimus saltem potissima, quibus contrariam opinionem fulcire conantur. Renatus Des-Cartes in suo de Principiis Philosophiæ tract. part. 1. n. 1. 2. 7. & 8. seq. item in suis Meditationibus super Primam Philosophiam Medit. 1. & 3. Negat hominem per insitam notitiam DEUM cognoscere posse, imò vult, ut quilibet Dei Existentiam falsam esse, prius sibi persvadeat. Hæc enim sunt verba ipsius in Tract. priori: (n. 1.) Quoniam infantes nati sumus, & varia de rebus sensibilibus iudicia prius evulsumus, quam integrum rationis nostræ usum habuerimus, multis præiudiciis à vericognitione avertimur; quibus non aliter videmur posse liberari, quam si semel in vitâ de iis omnibus studeamus dubitare, in quibus vel minimam incertitudinis suspensionem reperiamus. (n. 2.) Quin & illa etiam, de quibus dubitabimus, utile erit habere pro falsis, ut tandem clarius, quidam certissimam & cognita facillimum sit, inveniamus. (n. 7.) Facile quidem supponimus nullum esse Deum, nullum cælum, nulla corpora, &c. Conf. quæ etiam in Medit. 3. habet. Non hæc fert animus, somnia ipsius examinare, & quid de ipso, ut re-
cogitantur

cogitanti dubitandi &c. censendum sit, sed quod ad rem nostram facit, observabimus. Dubitare dicit de omni re quis debet, antequam certus de eo esse possit, illud ut eo facilius in culcare nobis posset, hoc argumento uti videtur: In quibus vel minima suspicio incertitudinis habetur, de iis est dubitandum. (n. 1.) At de DEO habetur aliqua suspicio. E. dubitandum de eo. (n. 7.) Sed quanta absurda, quanta Atheismum redolentes Conclusiones inde oriuntur! Argumentor enim porro. Omne dubium (ex propria confessione n. 2.) pro falso habetur. Existencia Dei est dubia nobis (ex priori Syllog.) E. est falsa. E. rejicienda. Atque sic nunquam ad cognitionem Dei perveniremus. Sed propius ad argumentum: Majorem r. plane negamus, & damus instantiam de Mystero Trinitatis, cum homini regenerando, antequam S. paginas pervolvit, illud inculcatur; sane aliqua adhuc incertitudinis suspicio in animo ejus haeret, ob carnis debilitatem & rationis repugnantiam. Sed anne is plane dubitare debet de hoc mysterio? juxta Cartesium ita videtur. Verum malus ille Theologus hominem ejusmodi non ad salutem, sed ad aeternam damnationem suis duceret dubitationibus. Scrutabitur potius Scripturas, ut de die in diem certior reddatur. Nam quo magis quis dubitat, eo minus ad rei veritatem accedit. Probanda itaque ipsi ad huc relinquatur sua Major. 2. Demus aliquid nostro Cartesio, & ponamus Majorem veram esse; adhuc tamen Minor ejus falsa est. Deum existere incertum nobis esse dicit. Verum quo fundamento, nec hoc videmus. Nos contrarium stabilivimus *thesi 10. 11. & 12.* Ubi nostra argumenta probantia adduximus, quas pro veris agnosceamus, donec his refutatis contrarium confirmet.

18. Quod alterum argumentum attinet, ubi ex hypothesi sua fluit, Existenciam Dei a nobis pro falsa haberi, non dignum ulla responsione est. Quippe cum illud more suo non saltem non probet, sed quod etiam omni fundamento careat. Dubium enim esse falsum quis unquam Philosophorum, & qualis ille videri vult, accuratorem hactenus statuit, & impofterum sine maximam absurditate statuet? Dubium est medium inter verum & falsum, & indifferenter sese ad utrumque habet. Medium autem extremum esse ne quis

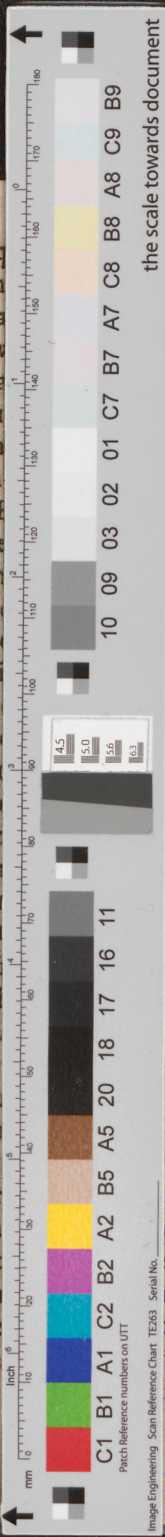
nequit. Par est ratio ac si dicerem, Fortitudo à nobis pro timiditate haberi debet, vel in concreto: Vir fortis est timidus. Contradictio in adjecto!

19. Reliquam Contradicientium turbam constituunt partim Sociniani, quos refutatos invenies à Theologis nostris, quos suo loco vide: Partim etiam nonnulli Aristotelici & alii, quorum potissima hæc sunt argumenta. I. Aristotelem dixisse, hominem esse instar tabulæ rasæ, cui nihil inscriptum est, sed adhuc inscribi aliquid debeat. II. Nullum Finitum capax infiniti est. E. nec DEI. III. Nullus articulus Fidei est demonstrabilis & naturâ notus. Fidem etenim spectantia non scimus sed credimus. E. IV. Si naturaliter Deus cognosci potest, Gentiles non negassent, Deum esse. Sed falsum posterius. E. & prius &c.

20. Ad I. respondemus (1) Ab autoritate argumentari non valere, cum illa non probet, sed illustret tantum rem (2) concedere nos quidem, si argumentum loquatur de accuratiori notitia, quam nos acceperimus, non autem de omni notitia. Ad II. (1) per instantiam. Finitum non est capax infiniti. E. nec per gratiosam revelationem finitum capax est infiniti, Itaque (2.) Distinguiamus 1. inter capacitatem comprehensionis & receptionis, seu inter capacitatem omnimodam, & solius cognitionis, 2. inter cognitionem illam omnibus modis absolutam & inter cognitionem aliqualem. Est finitum infiniti capax, si intelligis capacitatem receptionis seu apprehensionis, quâ nos Deum per modum cognoscendi apprehendimus, & quidem non perfecte, sed aliqualiter & potissimum quidem per modum negationis & per effectus. Ad III. Resp. 1. Distingv. inter articulos Fidei puros & mixtos. De iis majorem veram esse, non de his firmiter statuimus. 2. Fides & scientia non sunt opposita, sed disparata. Ad IV. applicentur illa quæ diximus *in thesi 7.* Ex quâ etiam reliqua argumenta omnia facile refutari poterunt. Nos hisce hæc vice contenti, & cum disputatio nostra ob chartæ angustiam plura capere nequeat, eadem concludimus dicto *Augustini tom. 2. de specul. c. 33.* DEUS hominis bonum est, à quo averti, cadere est; in quem converti, resurgere; in quo manere, consistere; quem nescire, mori est; quem nosse, vivere est; quem spernere, perire est.

cogitanti dubitandi &c. censendum sit, sed q
 facit; observabimus. Dubitare dicit de om
 tequam certus de eo esse possit, illud ut eò fa
 bis posset, hoc argumento uti videtur: In qu
 spicio incertitudinis habetur, de iis est dubita
 DEO habetur aliqua suspicio E. dubitandu
 quanta absurda, quanta Athelismum redolen
 de oriuntur! Argumentor enim porro. Om
 pria confessione n. 2.) pro falso habetur. I
 bia nobis (ex priori Syllog.) E. est falsa. E. re
 sic nunquam ad cognitionem Dei pervenirem
 argumentum. Majorem plane negamus;
 de Mysterio Trinitatis, cum homini regen
 paginas pervolvit, illud inculcatur; sane ali
 dinis suspicio in animo ejus hæret, ob carnis
 nis repugnantiam. Sed anne is plane dubitari
 tio? juxta Cartesium ita videtur. Verùm
 hominem ejusmodi non ad salutē, sed ad æt
 suis duceret dubitationibus. Scrutabitur po
 die in diem certior reddatur. Nam quò ma
 minus ad rei veritatem accedit. Probanda in
 qvitur sua Major. 2. Demus aliquid nostrorū
 Majorem veram esse; adhuc tamen Minor eju
 istere incertum nobis esse dicit. Verùm quò
 videmus. Nos contrarium stabilivimus
 nostra argumenta probantia adduximus, qu
 mus, donec his refutatis contrarium confir
 18. Quod alterum argumentum attit
 suâ fluit, Existentiā Dei à nobis pro falsa
 ulla responsione est. Quippe cum illud mor
 probet; sed quod etiam omni fundamento ca
 esse falsum quis unquam Philosophorum; & c
 accuratorum hæstenu sstatuit, & imposteron
 ditare statuet? Dubium est medium inter ve
 differenter sese ad utrumq; habet. Medium

osttram
 et, an
 re no
 ma si
 At de
 .) Sed
 nes in
 x pr
 est du
 itque
 ius ad
 ntiā
 yam S.
 certitu
 ratio
 myste
 ologus
 ionem
 s, ut de
 tat, eò
 relin
 namus
 um ex
 ec hoc
 . Ubi
 gnosci
 pothesi
 lignum
 em non
 menim
 ri vult,
 absur
 , & in
 um esse
 neqvīs.

the scale towards document